

ARCHÍV ÚSTAVU PAMÄTI NÁRODA

Okresná správa ZNB Oddelenie Štátnej bezpečnosti Trenčín 1981 – 1989

Čiastkový inventár

ÚSTAV
PAMÄTI
NÁRODA

Spracovala: Mgr. J. Maťašová
Bratislava 2014

ÚVOD

Čiastkový inventár sprístupňuje archívne dokumenty Okresnej správy ZNB Oddelenia Štátnej bezpečnosti Trenčín.

Okresné správy ako najnižšie územné organizačné celky zabezpečujúce v rámci svojej pôsobnosti aj výkon štátnobezpečnostnej zložky, nadväzovali na svojich predchodcov z 50. rokov. Sieť oddelení ŠtB v rámci okresov nahradili od júna 1952 okresné oddelenia ŠtB vo funkcii vysunutých pracovísk krajských správ ŠtB. Začiatkom roka 1954 po zlúčení s okresnými oddeleniami VB vytvorili okresné oddelenia krajských správ MV.¹ Pri zmene územnej organizácie štátu v roku 1960 došlo k čiastočnej redukcii počtu OO MV.² Okresné oddelenia ostali naďalej súčasťou nových územných zložiek krajských správ ZNB zriadených v roku 1966 ako náhrada krajských správ MV.³ Tento stav sa zmenil v roku 1977 rozkazom MV ČSSR, MV ČSR a MV SSR č. 8 pri vzniku okresných správ ZNB, keď pôvodné oddelenia a skupiny ŠtB krajských správ v okresoch boli zrušené. Nasledujúcim krokom bolo zriadenie stálych okresných oddelení pri okresných správach ZNB.

Okresné správy ZNB boli územnými útvarmi na zabezpečenie jednotného výkonu služby zložiek ŠtB a VB na území okresu. Riadili ich krajské správy ZNB. Základnými úlohami okresných správ ZNB bolo pôsobenie po línii rozviednej, kontrarozviednej, ochrany ekonomiky, ochrany verejného poriadku a predchádzania kriminalite.

Okresné správy sa členili na funkčné a výkonné útvary. Funkčné útvary tvorilo vnútorné oddelenie a hospodárska skupina. Výkonné útvary tvorilo oddelenie štátnej bezpečnosti, odbor verejnej bezpečnosti, oddelenie vyšetrovania verejnej bezpečnosti a oddelenie pasov a víz. Oddelenie ŠtB vo vymedzenom rozsahu plnilo kontrarozviedne úlohy na úseku boja proti vonkajšiemu nepriateľovi, na úseku vnútorného spravodajstva a ochrany čs. ekonomiky. Náčelník oddelenia ŠtB bol zároveň zástupcom náčelníka okresnej správy ZNB po línii ŠtB. Okresné správy ZNB v tomto usporiadaní pôsobili až do 16. januára 1990, keď došlo k zmene

¹ Tajný rozkaz MV č. 197/1953

² Rozkaz MV č. 1/1960

³ Rozkaz MV č. 12/1966

hierarchickej štruktúry. Oddelenia ŠtB prešli pod priamu riadiacu právomoc náčelníka okresnej správy ZNB.⁴ Okresné správy ZNB boli zrušené ako súčasť štruktúry ŠtB 15. februára 1990.⁵

Oddelenie ŠtB Okresnej správy ZNB Trenčín v období normalizácie plnilo úlohy po líniiach 1., 2. a 3. odboru Správy ZNB hl. mesta Bratislavy a Západoslovenského kraja na území okresu Trenčín. V rámci línie 1. odboru sa agentúrna sieť využívala k získavaniu poznatkov o pohybe diplomatov a vízových cudzincov na území okresu, vyťažovanie navrátilcov z kapitalistických štátov, súčinnosť pri ochrane objektov ČSLA a sovietskych vojenských objektov. V oblasti preventívnej a výchovnej práce sa agentúrna sieť sústredila na predchádzanie emigrácie občanov do kapitalistického zahraničia. Línia 2. odboru bola zameraná na vnútorné spravodajstvo, využívanie agentúrnej siete v problematikách pravice, členov bývalých organizácií a skupín, ku kontrole záujmových osôb, v problematike mládeže, cirkvi a siekt. Línia 3. odboru mala na starosti oblasť ochrany dôležitých odvetví hospodárstva na území okresu, ochranu palivovo-energetickej základne, chémie, strojárstva, dopravy, investičnej výstavby, ochranu vyčlenených ekonomických objektov a predchádzanie mimoriadnym udalostiam. Pozornosť sa venovala podnikom: Konštrukta Trenčín, TOS Trenčín, VUMA Nové Mesto nad Váhom, Lokodepo Trenčianska Teplá, ČSD Nové Mesto nad Váhom, ČSD Trenčín.

Archívny materiál fondu Okresnej správy ZNB Oddelenie ŠtB Trenčín pochádza z rokov 1981 – 1989 a zachoval sa z tej časti registratúry, ktorá mala byť pôvodne skartovaná. Z tohto dôvodu prevzatý materiál rešpektoval organizačnú štruktúru pôvodcu len čiastočne a musel byť preusporiadaný. Materiál sa zachoval fragmentovite, v niektorých prípadoch bol aj fyzicky poškodený. Na usporiadanie sa použila chronologicko-organizačná štruktúra, ktorá vychádza z organizačnej štruktúry pôvodcu a rešpektuje čiastočne aj diplomatické hľadisko.

Časť registratúry Okresnej správy ZNB Oddelenia ŠtB Trenčín pôvodne ponechaná na trvalé uloženie v archíve MV v Spišskom Podhradí bola spracovaná

⁴ Rozkaz MV ČSSR č. 7/1990

⁵ Rozkaz MV ČSSR č. 17/1990

a sprístupnená inventárom v r. 1987. V súčasnosti je uložená v Archíve Ústavu pamäti národa.⁶

Útvary Štátnej bezpečnosti sa pri vedení registratúry riadili smernicami usmerňujúcimi výkon spisovej služby na útvaroch MV a ZNB ako aj vlastnými inštrukciami ŠtB zohľadňujúcimi prácu s materiálom štátnobezpečnostnej povahy.⁷ Vyradovanie dokumentov z registratúry sa v 70. – 80. rokoch riadilo smernicou MV⁸, ktorá určovala úložné lehoty pre jednotlivé typy dokumentov na základe ich dôležitosti a možného budúceho využitia. Koniec roka 1989 narušil túto prax a v rámci skartácií bol zničený aj archívny materiál, ktorý mal byť pôvodne zachovaný.

Registratúra útvarov ŠtB bola tvorená registratúrnymi pomôckami zaznamenávajúcimi evidenciu a obeh spisov, prípadne inými evidenciami a vlastným spisovým materiálom.

Registratúra Okresnej správy ZNB Oddelenia ŠtB Trenčín pozostávala z podacích protokolov – pomocnej evidencie pri vedení spisov a spisového materiálu. Podacie protokoly boli vedené chronologicky a zároveň rešpektovali stupeň utajenia – prísne tajné a tajné a obvyčajné. Spisový materiál bol zodpovedajúco tomuto členeniu evidovaný a uložený. Následne sa v rámci ročníkov ukladal podľa podacích čísel.

⁶ Longauerová, E.: Správa ZNB hl. mesta Bratislavy a Západoslovenského kraja Správa ŠtB Bratislava a útvary ŠtB v Západoslovenskom kraji – II. diel, Spišské Podhradie, 1987.

⁷ *Inštrukcia o operatívnej evidencii a administratíve pri agentúrno-operatívnej práci Štátnej bezpečnosti* (A-oper-II-1/1962); *Smernice pre evidenciu, štatistiku a administratívu v čs. kontrarozviedke* (A-oper-II-1/1973); *Smernice pre evidenciu, štatistiku a administratívu pri kontrarozviednej činnosti* (A-oper-II-1/1978). K smerniciam boli vydané metodické pokyny MP/1974 a MP/1978. Spisová služba sa riadila tiež smernicami MV a ZNB : RMV č. 38/1965, služobný predpis MV-adm-I-1 - *Spisový poriadok ministerstva vnútra*, RMV č. 41/1962 *Administratívny poriadok ministerstva vnútra* (MV-adm-I-3); NMV ČSSR č. 39/1977, ktorým sa mení a dopĺňa spisový poriadok ministerstva vnútra (MV-adm-I-1).

⁸ Metodická pomôcka k NMV ČSSR č. 24/1979 pre výkon spisovej služby na MV a ZNB (MV-adm-I-1) a Smernica pre vyradovanie písomností na MV k NMV č. 5/1974 (MV-adm-I-5).

Štruktúra fondu:

I REGISTRATÚRNE POMÔCKY

II SPISOVÉ MATERIÁLY

II/A Spisy prísne tajné (PT)

II/B Spisy tajné a obyčajné (T+O)

Signatúra I – registratúrne pomôcky obsahuje pomocné knihy. Nachádzajú sa tu podacie protokoly prísne tajných spisov a tajných a obyčajných spisov. Inventármu jednotku tvorí jedna kniha.

Signatúra II obsahuje spisový materiál. V skupine A sa nachádzajú spisy prísne tajné, v skupine B spisy tajné a obyčajné. Inventármu jednotku tvorí ročník spisov. V rámci ročníka sú spisy uložené podľa podacích čísel.

Spisový materiál sa zachoval vo výrazne torzovitom stave. Systém práce príslušníkov dokumentujú ročné plány práce, smernice a metodické pokyny.

Materiál Okresnej správy ZNB Oddelenia ŠtB Trenčín obsahuje 14 inventárnych jednotiek a je uložený v 2 archívnych krabiciach.

I REGISTRATÚRNE POMÔCKY

Inv. č.	Obsah	Rok	Kr. č.
1	Podací protokol PT	1981	1
2	Podací protokol PT	1982	1
3	Podací protokol PT	1983 – 1984	1
4	Podací protokol T+O	1981	1
5	Podací protokol T+O	1983	1

II. SPISOVÝ MATERIÁL

III/A Spisy prísne tajné (PT)

Inv. č.	Obsah	Rok	Kr. č.
6	Prevzatie písomnosti pri zmene zástupcu náčelníka OS ZNB O ŠtB Trenčín (1); Ročný plán činnosti OS ZNB O ŠtB Trenčín na r. 1982 (773).	1981	2
7	Ročný plán činnosti OS ZNB O ŠtB Trenčín na r. 1983 (824).	1982	2
8	Hlavné úlohy OS ZNB O ŠtB Trenčín po línii ŠtB na r. 1984 (800).	1983	2
9	Kontrarozviedne opatrenia pri využívaní automatizovaných zariadení technickej rozviedky na snímanie informácií z káblových liniek a spojovacích zariadení v akcii IMPULZ (558).	1987	2
10	Akcia TRASA v rámci okresu Trenčín (730) (preprotokolované z r. 1987).	1988	2
11	Záznam zo súčinnostnej porady 3. odboru KS ZNB S ŠtB Bratislava a OS ZNB O ŠtB Trenčín zo dňa 25.4.1989 (303); Vyhodnotenie vyhľadávacej činnosti v š.p. Konštrukta Trenčín (304); Plány akcie KRUH v podnikoch ČSD depo Trenčianska Teplá, Konštrukta Trenčín a Vzduchotechnika Nové Mesto nad Váhom (834); Vyhodnotenie kontrarozviednej ochrany na základe Plánu kontrarozviednej ochrany socialisticko-ekonomickej integrácie krajín RVHP v r. 1986 – 1990 (1009).	1989	2

II/B Spisy tajné a obyčajné (T+O)

Inv. č.	Obsah	Rok	Kr. č.
12	Záznam o komisionálnom zničení rozkazov a nariadení za r. 1969 – 1980 (14).	1981	2
13	Záznam o komisionálnom zničení rozkazov a nariadení za r. 1967 – 1982 (50); Návrh na archivovanie písomností (193); Záznam o komisionálnom zničení podacích protokolov za r. 1964 – 1971 (205).	1983	2
14	Informácia o metodickom pokyne k vyplňaniu nových tlačív lustračných lístkov (458).	1989	2

ZOZNAM SKRATIEK:

ČSD – Československé štátne dráhy

ČSLA – Československá ľudová armáda

KS ZNB – krajská správa Zboru národnej bezpečnosti

Lokodepo – lokomotívne depo

O – obyčajné

O ŠtB – oddelenie Štátnej bezpečnosti

OS ZNB – okresná správa Zboru národnej bezpečnosti

PT – prísne tajné

S – správa

ŠtB – Štátna bezpečnosť

T – tajné

VUMA – Výskumný ústav mechanizácie a automatizácie

TOS – Technické opravovne strojov

ZNB – Zbor národnej bezpečnosti